

uiting boden. Nu zijn zij daarvoor te oud. Sedert heeft men ook in onze gezinnen gegrepen naar de liederen van Sankey en nog weer later naar den bundel van Joh. de Heer. Deze geniet een verbazende populariteit ook in onze kringen.

Of ik nu pleit voor invoering van die bundels of daaruit een keurgarve zou willen plukken? Welneen. Ik heb te veel gevoel voor de werkelijkheid dan dat ik zoiets zou willen voorstellen. Mijn wenschen bewegen zich in een heel andere richting. Ik zou willen voorstellen: laat ons nu eindelijk eens de psalmen gaan zingen. Niet omdat ik de lenze onderschrijf, dat alleen Gods Woord gezongen mag worden in Gods huis. Als men dat wil, moet men consequent zijn. In den Bijbel staan ook tal van gebeden, die moeten dan ook het vrije gebed vervangen. En dat niet alleen. Maar de prediking biedt een ruime gelegenheid om allerlei persoonlijke en spontane dingen te zeggen. Zeker in wezen is zij bediening des Woords. Maar de leeraar legt het uit en past het toe naar het licht, dat hij zelf daarover ontving. Zelfs zijn sommige predikers er zeer sterk in om op den kansel hun stokpaardjes te berijden, wat ik hun gaarne vergeef. Maar als de leuze „in Gods huis alleen Gods Woord” waar is, dan moet de prediking wijken voor de lezing des Woords, gelijk eens de schrijver van „Vijftmaal dominee en nog een sukkel”, in plaats van te prediken het Evangelie van Markus aan zijn gemeente voorlas.

Er is een andere reden, waarom ik pleit voor de invoering der psalmen. Immers de psalmen zijn poëzie. Van die verheven poëzie hebben onze rijnmelende vaders meestal proza gemaakt, herijmd proza. Ook de beste herijnde psalmen halen de maat van het origineel niet. Niet meer gebonden aan coupletten van vier of zes regels kan ook de wijs haar vrijheid hernemen en wisselen met de steeds wisselende gemoedsstemming van den Oosterschen dichter. Een gebed hoeft niet meer uitgeschreeuwd te worden, omdat het eerste vers nu eenmaal in majestueus gestemd is. Een jubellied hoeft niet meer uitgezucht te worden, omdat de psalm in mineur aanving.

Als alle veranderingen zal ook deze moeite kosten. Maar het is zoo goed als de gemeente beseft, dat ook zij zich heeft in te spannen. Dat zij actief moet zijn in het loven en prijzen van haren God. Is Budding liet een slecht gezongen psalm wel overzingen, zeggende: „Als gij niet goed zingt, kan ik niet goed preken”.

Mijn reformatische wenschen zijn dus geen wilde najaarsstemmingen, naar ik meen. Geen onheilswangere wolken, voortgestornd aan een donkeren hemel. Ik kan mijn gebiechte verlangens zoo resumeeren:

Naar het Woord terug.

Naar het Sacrament terug.

Naar de Aanbidding terug.

Naar de Psalmen terug.

Eenige verdere opmerkingen bewaar ik voor mijn laatste artikel.

N. B.

UIT DE SCHRIFT.

Ontvangen woorden.

Want de woorden, die Gij mij gegeven hebt, heb ik hun gegeven, en zij hebben ze ontvangen. Joh. 17:8.

Christus dankte den Vader voor de Hem gegeven woorden.

Die woorden bevatten immers de eeuwige waarheid over God en mensch; zij openbaren heel den raad en wil Gods aangaande onze verlossing. Hem zijn ze als Middelaar geschonken en Hij heeft ze met liefde en trouw ontvangen, bewaard, en overgegeven aan Zijne discipelen, en aan de Kerk van alle eeuwen. Door Christus zijn ons dus de woorden Gods toevertrouwd, en we hebben de dure roeping, als we door genade deel hebben aan Zijn leven, ook aandachtig te doorzoeken de getuigenissen Gods, die Hij ons bracht, om ze te doen ingaan in ons bewuste denken, en ze ook te ordenen tot een systeem.

Zal dat echter geschieden, dan moeten die woorden Gods niet alleen gegeven, maar ook ontvangen worden. En zie, ook daarvoor dankt de Heiland in Zijn hooge priesterlijk gebed: de woorden, die Gij mij gegeven hebt, heb ik hun gegeven en zij hebben ze ontvangen.

Er is dus in dezen tekst niet slechts sprake van gegeven woorden, maar ook van ontvangen woorden.

Eerst heeft Christus Zelf de woorden des Vaders ontvangen. Hij deed dat op volkomen heilige wijze. Met volmaakte liefde, vreugde en toestemming, met waardering van de volle goddelijke waarde dier woorden; ook met innige toewijding aan den Vader en die woorden werkelijkheid te maken, om te toonen, dat woorden Gods nooit ijdele klanken zijn, maar daden, dat het goddelijk woordzaad altijd ontkiemt en altijd vruchten draagt.

Hi ontvangen was voor Jezus een bezigheid in de dingen Zijns Vaders. En het geven aan Zijne jongeren niet minder.

Daarom nu stemt het Hem tot blijdschap te weten, dat Zijn geschenk van Godswoorden door Zijn jongeren ook is ontvangen.

We weten allen hoe groot verschil er kan zijn tusschen ontvangen en ontvangen.

Stel u voor een koopman, die een beslissing verwacht omtrent een aangelegenheid, die voor hem beteekent redding of ondergang.

Daar worden de poststukken op zijn privé-kantoor gebracht: een stapel brieven en drukwerken. Snel laat hij zijn blik gaan over de couverts. Ongeduldig sorteert hij, gretig verlangend naar het mischien goede bericht. Daar is de brief. Zijn hart klopt. Zijn vingers trillen. Hij scheurt den onslag open. Wat zal 't zijn? En als dan dat bericht beteekent uitkomst, hoe grift zich elk woord in zijn ziel. 't Gaat er diep in. Hij heeft nog vele andere berichten ontvangen. Maar die heeft hij nauwelijks een blik waard gegund. Achteloos en onnadenkend overziet hij ze. Later weet hij er misschien niets van en zegt: „die brieven heb ik nooit onder mijn oogen gehad”.

Hoe hebben nu de discipelen de woorden Gods van Jezus ontvangen? Niet altijd met even groote aandacht of diepe heilbegeerte. Dat blijkt wel daaruit, dat ze herhaaldelijk opgewekt worden om Zijne woorden te bewaren en te gelooven en bij Zijn opstanding h.v. indachtig gemaakt moesten worden aan Zijne woorden.

Maar toch, al bleef ook hun volgen van den Heiland gebrekkig vanwege zonde en zwakheid, oprechtheid was er bij hen zeker. Zij luisterden naar Christus' woorden, omdat ze verstonden: deze dalen van God Zelf tot ons af! Ze bevatten het evangelie, de blijde boodschap voor gevallen zondaren. Daarom zeggen ze met Petrus, toen er vielen afwaken en niet langer met Jezus wandelden: tot wien zullen we henegaan. Gij hebt de woorden des eeuwigen levens. Wederom blijkt hier, dat onze Zaligmaker niet alleen kwam om door Zijn Geest eeuwig leven in te storten in hun doode zielen, maar om hun de woorden Gods over te geven, opdat ze niet in onbestemd zwevend gevoel, maar in bewuste klare kennis de verlossing zouden genieten. Zoo wekte Hij bij hen diep en innig verlangen naar den vrede Gods. Hun ziel ontving die woorden in den rijksten zin, als woorden Gods voor hen bestemd. Er was een innerlijke aantrekkingskracht gelegd in hun hart.

Daar alleen is het ware ontvangen, waarvoor hier de Heiland den Vader dankt, een ontvangen in geloof.

Als de regen valt wordt hij ontvangen, zoowel door het gladde asfalt op onze straten, als door de dorstige akkers buiten. Toch maakt het groot verschil. Dat asfalt laat het water weer wegvloeden; het dringt er niet in door, het droogt snel op. De akker zuigt het in, neemt het op; het wordt in de doorweekte klonten een levenwekkende kracht.

Hoe hebben wij de gegeven woorden Gods ontvangen?

Zoo vele jaren zijn ze ook aan ons onder allerlei vorm gepredikt, en krachtens Christus' opdracht overgegeven.

Hoe hebben wij de Schrift gelezen en preken beluisterd?

Hebben wij die woorden ontvangen gelijk een verzamelaar een precieus antiek stuk toevoegt in zijn porceleinkast? Hij vindt het prachtig. Hij bekijkt het telkens weer. Maar 't wordt toch nooit een deel van zijn leven. Hij zet het weg.

Of hebben wij die woorden leeren ontvangen gelijk 't opgeploegde land het zaad in de voren ontvangt?

Paulus prijst de gemeente van Thessalonica, dat, als zij het woord der prediking beluisterd heeft, zij dat aangenomen heeft niet als eens menschen woord, maar gelijk het waarlijk is, als Gods Woord, dat ook werkt in degenen, die gelooven.

Als wij in waarheid het evangeliewoord hebben gehoord en ontvangen, dan dragen we er wat van mee, diep in onze ziel. Dan ligt daar een bevruchte kiem. Er is leven gewekt. We zijn er innerlijk door gemaakt. 't Laat ons dan niet koud of ledig. We dragen dan niet gedachteloos klanken mee in ons oor, maar woorden Gods in ons hart. En ons geloof wordt er mee werkzaam.

Al wat Christus ontvangen had van den Vader gaf Hij ons. Heel Zijn schat van Godsgedachten, vol vrede en liefde over zondige schepselen.

Hoe hebt ge dien schat aanvaard?

Gedachteloos? Lusteloos? Hebt ge die woorden naast u neergelegd als de woorden van een mensch? Hebt ge ze voor kennisgeving aangenomen?

Is dat niet de zonde van menig kerkganger, de speciale zonde der hoorders van het Woord, die nog geen daden werden?

O denk er aan, God laat Zijn Woord niet leeg terugkomen.

Of is uw ziel op dat Woord gezonken? Hebt ge ze innerlijk leeren aannemen? Eenmaal zullen we rekenschap van ons rentmeesterschap moeten afleggen, niet alleen van de gaven, doch ook van de woorden Gods, die ons toevertrouwd zijn.

Gelukkig de mensch, die den Vader danken mag, dat hij die woorden Gods heeft leeren aannemen en dat de redenen Gods geworden zijn het levensbrood voor zijn ziel.

F. C. M.

KERKELIJK LEVEN.

De loochening der Gemeene Gratie.

II.

In Amerika is onder de Gereformeerde broeders ernstig geschied gerezen over het leerstuk van de Gemeene Gratie.

Er zijn er, die meenen, dat deze leer onschrijfbaar is en daarom de Gemeene Gratie loochenen.

De stand van de kwestie wordt uiteengezet in de brochure van Ds J. K. van Baalen: „De loochening der Gemeene Gratie, Gereformeerd of Doopersch”.

De van Baalen ziet in dit geschied een beginselstrijd tusschen Calvinisme en Arminianisme en meent, dat in Hollandse kringen in Amerika nog maar al te veel van den Dooperschen zuurdeus te bespeuren valt.

Om onze lezers voor te lichten, volgen we den schrijver op den voet.

We wenschen echter deze zaak geheel los te maken van de Jansen-kwestie.

Ook werpen we ons niet als scheidsrechter tusschen de Amerikaansche broeders op.

Daarom blijven hun personen buiten geding.

Neemt Dr. Kuyper ter ontwikkeling van dit leerstuk zijn uitgangspunt in het Noachitisch verbond en noemt hij dit het verbond der Gemeene Gratie, in Amerika is daartegen bezwaar gerezen.

Sommigen ontkennen daar, dat er een verbond der Algemeene Genade zou bestaan. Gelijk een linnen zich uitdrukt is het zoogenaamd Noachitisch verbond „het genadeverbond in zijn tweede fase van ontwikkeling. De nieuwe schepping, de kern der eerste wereld, ontlaan van het oude omhulsel, dat in den zondvloed onderging, klimt uit het waterbad op en aanschouwt in de wolken des hemels het teeken van Gods verbondsbouw”.

Een ander stelt op den voorgrond, „dat men niet als kanoniek behoeft aan te nemen wat mannen als Dr. Kuyper en Dr. Bavinck hebben geschreven. Slechts de Heilige Schrift en onze Belijdenisschriften hebben bindend gezag”.

Natuurlijk is de schrijver van het boekje het daarmee eens.

Welke Gereformeerde zou het ook durven betwisten?

Toch mag er zeker wel eenige schuchterheid zijn eer men het oordeel van mannen als Dr. Kuyper en Dr. Bavinck verwerpt.

Men moet bestagen ten ijs komen.

Men behoort hun argumenten nauwkeurig te wegen en door tegenargumenten afdoende te weerleggen.

Voór alles hebbe men respect voor het gevoelen van zulke godgeleerden en men bedenke zich liever tienmaal alcer men tegen hun voorstelling van de waarheid positie kiest.

Wij voor ons hebben den indruk, dat dit in Amerika door enkelen weleens níl het oog werd verloren.

Een zekere haastigheid van oordeelen — om het scherpere woord oppervlakkigheid te mijden — bleek niet immer afwezig.

Jongere theologen voelden niet altijd den afstand tusschen zich en die mannen, die door jarenlang onderzoek van hun machtigen geest in de Gereformeerde leer waren ingewijd boven anderen.

De democratie verleide hen weleens tot miskenning van de aristokratie van den geest.

Ik voer hier geen pleidooi voor de houding om een: „Kuyper of Bavinck heeft het gezegd” te beschouwen als het einde van alle tegenspreken.

Voortgezet onderzoek kan en zal met zich brengen, dat men in een of ander punt van hen afwijkt.

Maar dan moet het oordeel ook „belegen” zijn.

Ds van Baalen looft met citaten aan, dat bestrijders van Dr. Kuyper diens gevoelen in zake het Noachitisch verbond soms onzuiver weergeven.

Zoo iets moest niet voorkomen.

Dit onzuiver weergeven betreft hier, wat Kuyper schreef over het gebruik van de namen God en HEERE in verband met deze kwestie.

Wij treden hier niet nader in details over het Noachitisch verbond.

Dit zou voor onze lezers slechts ondergeschikte waarde hebben.

Nu over de opvatting der Gemeene Gratie zelf.

Een der bestrijders van Dr. Kuyper zet dit in deze woorden uiteen: „Het leven der wedergehoorte wordt dan ook niet gedragen door het leven uit de schepping, en het verbond der bijzondere genade is niet van alle zijden omringd door een breeder verbond van de zoogenaamde gemeene gratie; maar de verkorene kern van Adam's geslacht en haar verworpen omhulsel zijn tijdens deze aardache bedeeeling organisch verbonden. Gods gratie is niet gemeen, maar raakt de kern. Er is diensgevolge slechts eene organische ontwikkeling van de gansche schepping, inzonderheid van de menscheit, uit de beginselen van genade en zonde, langs de lijnen der verkiezing en der verwerping, en door de positieve goede krachten des Scheppers, die haar gewordt naar den raad van Gods voorzienigheid”.

Historisch wordt dit dan zoo uitgewerkt: „Het genadeverbond is nimmer de kern van een meer algemeen verbond, maar het komt, schoon essentieel steeds gelijk, immer in hoogere vormen tot openbaring. De vormen ontwikkelen. De vorm van open-

baring in I schen vorm hamitischen tamentische gansche as eeuwige.”

Weer een

met den tel

genade zal

juist zijn be

hoognaam

Voor hem

nade dan

ook is er in

van ontvan

leven in

volvoeding

dooroen. W

zegeningen.

verkoren.

maat van

op de verw

echter geen

vloek. God

is regen ee

akker ligt.

groeien, is

En hij po

te maken

scheiden co

(die alle h

is het mid

zegeningen

er is geen

binnenste

nen. Die or

bond, en v

mere cirkel

relatie tot

koninkrijks

pen. Zij zij

verder van

telijke zege

Onder hen

een wereld

ninkrijk va

als den G

is er de v

hebben aar

als het aan

In al deze

vloeden var

zijn ze sle

den binnen

voren drin

dat dezelf

genade zijn

Hier brek

— Geleerd

In de dr

vuldig voor

prediker ell

leerdheid o

haring in het paradijs is type van den Noachitischen vorm, gelijk deze schaduw is van een Abrahamitischen en de Israëlitische van den N. Testamentischen; op gelijke manier, waarop ook deze gansche aardsche bedeeing beeld is van de eeuwige."

Weer een ander bestrijder geeft toe, dat niemand met den term algemeene genade bedoelt, dat deze genade zaligmakend van aard is. Maar dit is juist zijn bedenking, dat aan de niet-uitverkorenen hoegenaamd geen genade kan worden bewezen. Voor hem bestaat er in objectieven zin geen genade dan in het bloed van Jezus Christus. En ook is er in het hart van den natuurlijken mensch van onvankelijkheid voor genade geen sprake. Wel leven in de periode tusschen Adam's val en de voleinding der wereld verkorenen en verworpenen dooreen. Wel deelen zij uiterlijk ook in dezelfde zegeningen. Maar de verworpenen zijn er om de verkorenen. De laatsten ontvangen een overlopende maat van zegeningen, zoodat die zegeningen ook op de verworpenen afvloeien. Voor dezen zijn het echter geen zegeningen, maar worden hun tot een vloek. God regent over bozen en goeden. Nu is regen een zegen, indien er goed zaad in den akker ligt. Maar als er doornen en distelen op groeien, is die regen een vloek.

En hij poogt zijn gedachten op dit punt duidelijk te maken door het volgende beeld: „Er zijn verscheiden concentrische cirkels, kleinere en grootere (die alle hetzelfde middelpunt hebben). Christus is het middelpunt. Van Hem gaan alle verbonds-zegeningen (namelijk van het genadeverbond, want er is geen ander verbond) uit. De kleinste, de binnenste cirkel, wordt gevormd door de uitverkorenen. Die ontvangen al de zegeningen van het verbond en worden zalig. Daaromheen is een ruimere cirkel, gevormd door hen, die in zeer nauwe relatie tot het verbond staan, de kinderen des koninkrijks, die toch zullen worden buitengeworpen. Zij zijn gedoopt, enz. Een nog wijdere cirkel, verder van het middelpunt Christus en Zijn geestelijke zegeningen af, vormen de naamchristenen. Onder hen heeft men de humanistische pogingen een wereldrijk te stichten, dat uitwendig het koninkrijk van Christus gelijkt, doch zonder Hem als den Gezalfde Gods te erkennen. Ten slotte is er de wijdste cirkel, de heidenen, „die deel hebben aan de zegeningen van dit verbond zoodat het aan Noach en zijn zaad werd geopenbaard". In al deze verschillende kringen is er een overvloed van de zegeningen der genade. En toch zijn ze slechts zegeningen der genade alleen voor den binnensten cirkel. De vraag die wederom naar voren dringt is: Hoe is het dan toch mogelijk, dat dezelfde gaven Gods voor den een gaven van genade zijn en niet voor den ander?"

Hier breken we thans af.

Geleerdheid op den kansel.

In de dagen van Hellenbroek kwam het veelvuldig voor, ja was het bijna gewoonte, dat een prediker eiken Zondag tentoonstelling van zijn geleerdheid op den kansel hield.

Hij smeet met Grieksche, Hebreeuwsche, Latijnsche woorden en citaten, dat het een aard had.

En nog begripen we niet, dat de gemeente dit zoo geduldig verdroeg.

Dat er geen honderde brochures over „kritiek op onze preeken" verschenen zijn.

Stellig zou men dit in onzen tijd niet zoo over zijn kant laten gaan.

En terecht. Want de geloovigen worden daardoor niet gebouwd.

Wat Paulus van de glossolatie (in onze staten-vertaling genoemd: het spreken met vreemde talen) zegt, kan met eenige wijziging hierop van toepassing gemaakt.

Het is goed, dat die oude dominees niet in onzen tijd leven.

Ze zouden geen leven hebben.

Maar daarom moeten we oppassen, dat thans niet een soortgelijk kwaad binnensluip.

Is in onze kerken gebeurd, dat iemand, die geen akademische opleiding had genoten, een breede beschouwing hield over de Grieksche voorzetsels!

Dit geval staat echter op zichzelf.

Maar wel kwam ons ter oore, dat enkele jongere predikanten op den kansel met namen van wijsgeeren komen aandragen en in een paar zinnen hun stelsels schetsen.

Wij meenen hiertegen te moeten waarschuwen. Dit is de eerste stap op een verkeerd pad.

Dien weg moeten we niet op.

De preeken behoeven goed bestudeerd te zijn. De praatmethode brengt de kerk altijd in het moeras. Ook is de wijsgeerige vorming voor den predikant, die zijn tijd verstaat, noodzakelijk.

Maar hij verwerke dit zoo in zijn preek, dat het niet te merken is.

Alleen de geleerde onder zijn gehoor zal de fijnheden in zijn kanselwerk proeven.

De ouderen echter zullen zijn woord ook begrijpen en als de Geest medewerkt, worden zij gesticht.

Maar uitstalling van geleerdheid ergert.

Daarvoor staat de bediening des Woords te hoog.

Ziellijke belangstelling.

De honderdjarige geboortedag van mevrouw Elise van Calcar werd onder de spiritisten hier te lande herdacht.

Een spiritistisch blad gaf een herdenkingsnummer uit.

Daarin schreef volgens de „N. R. Ct." Ds M. Bevershuis o.m. het volgende:

„Zij is van ons heengegaan. Maar zij leeft met ons mee. Al spoedig na haar overlijden hebben clairvoyanten haar gezien, mij bij mijne voordrachten inspireerende. Toen ik 25 jaren predikant was geweest, en ik weinig of geen belangstelling voor dat feit ondervond van vrienden in het vleesch, was Elise van Calcar er eene van hen, die van de overzijde mij gelukwenschten. Toen wij in 1918 onzen eersten Landdag hielden in Utrecht, was zij bij mij, en moest ik hare vriendelijke woorden overbrengen. En ook bij volgende Landdagen ontbrak zij niet. Onlangs op den Landdag in Arnhem werd zij gezien, met vele andere geestelijke vrienden, in feestgewaad gekleed."

Dat hebben spiritische predikanten op de onze voor.

Als „de vrienden in het vleesch" zich wat achteraf houden, dan kunnen zij schadeloos worden gesteld door ziellijke belangstelling.

Door dat ziellijke bezoek is dan het jubileum minder zielig.

Doch ook hier ontbreekt de schaduwzijde niet.

Stel, dat gij uw zooveeljarige herdenking „ontgemerkt" zoudt dat heet, wilt laten voorbijgaan. Gij hebt het zoover gebracht, dat gij de uitgevers van het jaarboek en de kerkelijke pers hebt vermurwd om van dien gedenkwaardigen datum geen melding te maken. Inderdaad blijft dan ook de envelop met inhoud uit. Gij in uw schik. Niemand weet er iets van. Maar daar komt op eenmaal de ziellijke belangstelling roet in het eten werpen. Want wat voor Ds Bevershuis een vertroosting was, zou het voor u waarschuwend niet zijn.

Nog een vraag. Zou misschien de gevoeligheid voor ziellijke belangstelling ook oorzaak kunnen geweest zijn, dat de „vrienden in het vleesch" zich terugtrokken?

Men heeft over de jubilea van predikanten wel eens harde noten gekraakt.

Maar liever dan bij zoo'n ziellijk bezoek zou ik toch op een vergadering zijn, waar een predikant veel toespraken moet aanhooren, doch waar allen hierin samenstemmen:

Hoe zalig is het volk, dat naar Uw klanken hoort.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Socialisatie of Bedrijfsorganisatie.

III.

Het referaat van Mr Gerbrandy brengt tegen de socialisatie deze bezwaren in: a. dat zij een systeem is, en de maatschappelijke orde omkeert; b. praktisch, althans internationaal, onuitvoerbaar is; c. over de behoefte oordeelt, en d. materialistisch van aard is.

Er is nog een ander bezwaar, dat het ons onmogelijk maakt de socialisatie-gedachte der socialistischen te aanvaarden. In de tegenwoordige samenleving is, bij alle gebreken, die deze orde van zaken aankleven, er een geestelijk-zedelijk element, dat niet hoog genoeg kan geschat worden, n.l. de persoonlijke vrijheid, het recht van de persoonlijkheid, het gevoel van individuele zelfstandigheid. Ieder bezit dit besef, ieder strijdt voor deze onafhankelijkheid. Zelfs de z.g. „geknechte proletariër" laat die vrijheid niet los, en hij kan in deze maatschappij werken of niet werken, bij dezen of bij dien patroon zich verbinden, en, zoo hij daartoe lust heeft, van arbeid veranderen. Maar met die vrijheid is het in de bedeeing der socialisatie gedaan. Zij legt, met het schoone doel om terwille van de gemeenschap „in aller behoefte naar behoren te voorzien, een loodend last op de samenleving, die, hoe prachtig mogelijkwerijs in uitwendige organisatie, het eigendommelijke en geestelijke in het leven smoort en vernietigt. De voltooide socialistische socialisatie, in plaats van vrijheid en groter persoonlijke onafhankelijkheid te geven aan hen, die ze tot nu toe onvolledig bezaten, vernietigt ze voor allen. Al moge de leiding deze vrijheidsbeperking ter wille van het doel, de behoorlijke voorziening met stoffelijk goed, zich zeer vergaand getroosten, zij zal er praktisch noodwendig den terugslag van ondervinden. Het raderwerk der socialisatie gaat straks stroef loopen. O, wee als er te weinig geproduceerd wordt! Het product moet er komen. Men vangt aan met „stukloon omringd met waarborgen", het gaat voort met verlenging van den arbeidsdag, het eindigt in moderne slavernij. De socialisatie zal niet kunnen ontgaan „wat haar pleitbezorgers zoo nadrukkelijk verklaren niet te willen, n.l. ambtenarij en bureaucratie" (blz. 22). Want een centraal geleide gemeenschapsorganisatie doet schade aan het verantwoordelijkheidsgevoel. De geestelijke spanning, die gevonden wordt in een particuliere onderneming, is tot op geen tiende te bereiken in een gemeenschapsbedrijf, waar de een zich op den ander verlaat, en de controle de aansprakelijken moet zoeken.

Wat is dan het bekoorlijke van de socialisatie? Heft zij misschien de werknemers op?

Opent zij den heilstaat voor de loondienaars?

Ook op dit punt is het resultaat teleurstellend, want, wanneer men de socialisatie-lectuur raadpleegt, bemerkt men, dat voor den arbeider geen hogere plaats wordt ingeruimd. „Het spreekt vanzelf, dat hij in de nauwe maatschappij niet mag staken, en dat hij flink moet werken, nu het niet meer voor de winst van enkelen, maar voor ons allen tezamen geschiedt. Dit is begrijpelijk hoewel reeds niet zonder bedenking. Maar wat minder begrijpelijk is, is de geringe plaats, welke aan de tegenwoordige vakorganisatie en de bijzonder hoge plaats, welke aan de leiding te beurt valt. Wij doelen daarmee niet in de eerste plaats op de onbekrompen salariering der leiders, op de aanmaning de betekenis van intellectueel arbeid niet te onderschatten, op den eisch, dat geestelijke arbeid geen brood zorgen mag kennen, wij denken vooral aan de zeggenschap. Het bekende rapport der S. D. A. P. beperkt deze zeggenschap tot controle over de arbeidsvoorwaarden, veiligheidsmaatregelen e.d.g., het ter sprake brengen van wenschen nopens de arbeidsverhoudingen, doch alleen voor zoover deze liggen binnen de grenzen van vastgestelde arbeidsvoorwaarden, het geven van advies nopens arbeidsprestatie en verbetering der productiviteit. De positie der werknemers is getypeerd in de woorden, die een bekwaam criticus eens uitsprak: „de leiding op den bok, de arbeiders in de kattenbak". Denkt u dit centraal doorgevoerd en heel de socialisatie wordt, wat de verhoudingen der werkers betreft, belichaamd in een opperbeheerschap der technisch knappe koppen" (blz. 24). Zij is in den vollen zin des woords de „militarisatie van den arbeid".

Er is nog een ander voordeel genoemd.

De socialisatie zal den menschen een beter stoffelijk bestaan verschaffen, en al is het waar, dat wij geestelijk veel verliezen, economisch zullen wij enorm winnen. Is dit zoo? Mr Gerbrandy zegt er dit van: „Het is ontoelbaar dit stoffelijk bestaan te zien als de welvaart van het levend geslacht. Veel meer, en dat bedoelt ook de socialisatie, ga ons de toekomst onzer kinderen en kindskinderen ter harte. Onmiskenbaar is in onze, in den aanvang oven aangestipte, economische orde onze productie- en consumptiemogelijkheid een resultaat van de kapitaalvorming van de gelachten, die ons voorgingen. Onze economische toekomst hangt aan kapitaalvorming. De overvloed van papieren ruilmiddelen en andere factoren hebben op ontstellende wijze tot consumptie buiten haar natuurlijke grenzen geleid, slechts op straffe van ondergang der gansche cultuur kan die verhouding bestendig blijven. Wat wij behoeven is kapitaal en nog eens kapitaal." (blz. 25.)

Doch is „de gemeenschap" voor die taak berekend? Allerminst! Nergens in heel het sociaal-economisch gebeuren is ook maar één aanwijzing, dat de „gemeenschap" daartoe in staat is. Het ware spelen met vuur, hier, generaal genomen, in afzienbaren tijd den weg te verlaten, welke de kapitaalvorming doet rusten op besparing en reserveering van particulier en particuliere onderneming. De toekomstverzorging van het verleden, hoezeer ondergraven door den volkerenrij, verschijnt als zoo iets extravagants en grootsch, dat men huivert bij de enkele gedachte, dat, wat de economische organisatie als „vanzelf" volbracht, zou worden toevertrouwd aan het bewust overleg van menselijke menschen. De kapitaalrente blijve lokken tot kapitaalvorming, de hevoegdheid aan zijn eigen vleesch en bloed de pretenties, welke aandeel, obligatie of fabriek en grond verleen, over te dragen, worde ongetroefd gehandhaafd, omdat aan haar de economische toekomst van ons geslacht hangt. In dat licht bezien verschijnt de toevloeiing van kapitaal naar gebieden of ondernemingen, zwaarwichtig genoeg, om op dien grond principieele koerswijziging te bepleiten" (blz. 28, 29).

Ook aan dezen kant is er geen lichtzijde.

De socialisatie ontloopt niet aan het dilemma: herleving der kapitaalrente in volten omvang d.i. terugkeer naar „het kapitalisme" of aflijden naar het volledig communisme, waarbij de gemeenschap aan elk niet alleen zijn arbeidstaak aanwijst, maar ook zijn tamelijk gelijk verdeelde portie toeschuift (blz. 29).

Maar de socialisatie bespaart ons toch het crisis-leed?

„Theoretisch ja, maar als de groote leidlieden der gecentraliseerde behoeftevoorziening, de technische voor mannen van het genationaliseerde monopolie, zich vergissen, is dat geen crisis? — Is zulk vergissen ondenkbaar? — Wanneer thans de voorziening met een artikel zoo omvangrijk is geworden, dat een meerdere productie een prijsdaling zou effectueeren, niet vergoed door den toegenomen omzet, dan wendt de productieve kracht zich als het ware vanzelf in andere richting. Er is een tendenz tot evenwicht binnen een bedrijfstak alomede tusschen de bedrijfstakken onderling, geleid door het rendement. Neemt de socialisatie een omvang van betekenis, dat gaat deze maatschap ontbreken. Aangenomen het geluk de woningvoorziening te socialiseeren. De berekening wordt statistisch opgemaakt, voor opgaaf van het benodigde materiaal gezorgd, een deel van het kapitaal in de richting van woningbouw geleid. Maar het blijkt achteraf dat teveel is gebouwd, de behoefte is overschat. Dan is er een verspilling van kapitaal en arbeid. Het gesocialiseerde woningbedrijf merkt dat in de exploitatie, maar legt de last op den gebruiker. Zoo wordt wanbeleid gemaskeerd. Terwijl — onze behoeftevoorziening is nog immer beperkt en sober — het zoo dringend noodzakelijk ware geweest de productieve kracht vroegtijdig in andere richting te leiden, is zij reeds lang onnut besteed, maar die onnutte besteding wordt niet gestraft door ver-